

İMAN VE HAYÂ*

*Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.*

*El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve'l-âkıbetü
li'l-müttakîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ
seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî
ecmaîn...*

*İ'lemû eyyühe'l-ihvân... İne efdale'l-kitâbi
kitâbu'llâh... Ve enne efdale'l-hedyi hedyü
muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem...
Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle
muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh...
Ve külle dalâletin fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-
muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve
selleme ennehû kâl:*

الْحَيَاءُ عَشْرَةٌ أَجْزَاءٍ فَتِسْعَةٌ فِي النِّسَاءِ وَوَاحِدٌ
فِي الرِّجَالِ وَلَوْلَا ذَلِكَ مَا قَوَى الرِّجَالُ عَلَى
النِّسَاءِ

(الديلمى عن ابن عمر)

RE. 204/8 (*El-hayâü aşeretü eczâin: Fetis'atün
fi'n-nisâi, ve vâhîdün fi'r-ricâli, ve levlâ zâlike
mâ kaviye'r-ricâlü ale'n-nisâi.*)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

“–Mefhar-i mevcûdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

“–Seyyidü’s-sâdât Muhammed Mustafâ râ salevât!” [Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

“–Habîb-i Hüdâ Muhammed Mustafâ râ salevât!
[Allâhümme salli alâ seyyidenâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed...]

Cenab-ı Feyyâz-ı Mutlak Hazretleri, iki cihanın serveri, sevgili Peygamberimizin şefaatine cümlemizi nâil eylesin...

a. Hayânın Onda Dokuzu Kadınlarda

Deylemî, Abdullah ibn-i Ömer RA’dan rivayet ediyor.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹

الْحَيَاءُ عَشْرَةٌ أَجْزَاءُ فَتِسْعَةٌ فِي النِّسَاءِ وَوَاحِدٌ
فِي الرِّجَالِ وَلَوْلَا ذَلِكَ مَا قَوَى الرِّجَالُ عَلَى
النِّسَاءِ

(الديلمى عن ابن عمر)

¹ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.151, no:2765; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III. s.121, no:5769; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.233, no:11818.

RE. 204/8 (*El-hayâü aşeretü eczâin: Fetis'atün fi'n-nisâi, ve vâhîdün fi'r-ricâli; ve levlâ zâlike, mâ kaviye'r-ricâlü ale'n-nisâi.*)

(*El-hayâü aşeretü eczâin*) “Haya on cüzdür. (*Fetis'atün fi'n-nisâi*) Dokuzu kadınlarda, (*ve vâhîdün fi'r-ricâli*) biri erkeklerdedir. (*Ve levlâ zâlike, mâ kaviye'r-ricâlü ale'n-nisâi*) Kadınlarda bu kadar haya olmasaydı, erkekler onlara hakim olamazlardı.”

Hayâ; hepimizin konuştuğu, ikide bir söylediği bir mevzudur.

Acaba nedir?

İnsanda doğduğu günden itibaren ölünceye kadar iki kuvvet çarpışmaktadır; birisi şeytanî kuvvet, birisi rahmanî kuvvet. İnsan ortada, iki tarafın birisinin yardımcısıdır.

Bu yardımı Allah-u Teâlâ'nın askerleri olan melekler tarafından yapıyorsa; Allah-u Teâlâ'nın nusreti onun üzerine olur, onun üzerine olur.”

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ
وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ

(محمد: ٧)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû in tensuru'llâhe yensurküm ve yüsebbit akdâmeküm.*) [Ey iman edenler, siz Allah'ın dinine yardım ederseniz, o da düşmanınıza karşı size yardım eder ve ayaklarınızı sabit kılar.] (Muhammed, 47/7)

Allah-u Teâlâ'nın insanda iki meleği var. Birisi insana mütemadiyen hidayete doğru telkin yapıyor. Birisi de onu takviye ediyor. Tabii bunların şubeleri çok. Büyükleri iki tane. Birisi hidayete doğru onu telkin yapar. Birisi de “Bunu yap...” gibilerinden onu takviye eder.

İnsanda bu iki telkin bir zaman galebe çalar. Yani bu iki kuvvetin mevcudiyeti, sana yapacağın işin faydasını ve zararını gösteriyor:

“—Bu işte fayda var, yap! Bu işte zarar var, kaç!”

Bu senin içinde yerleşirse, ki o zaman sen hayâ sahibi olursun.

Allah-u Teâlâ'nın kuvveti, daima insanları hayra sevk etmeye çalışır. İnsanları daima hayra sürüklemeye çalışır, hayır üzerinde durdurmaya çalışır. Beri taraftaki de şeytan kuvvetidir. Bu şeytan kuvveti de insanları günahlara, fenalığa sevk etmek için çalışır.

Binâen aleyh, insan ikisinin ortasında; bir tarafı şer, bir tarafı hayır... Sen şimdi hangi tarafın yardımcısı isen, o tarafın malı olursun. Şer tarafın yardımcısıysan şeytana yardımcıdır ki âkıbeti hüsrandır. Demek yapacağın işin zararını göremiyorsun. Felaketi göremiyorsun, arkasındaki zararı göremiyorsun. Onun istihdam ettiği tarafa doğru sürüklenip gidiyorsun. “Beşeriyet iktizası, hayat böyledir...” diyorsun, sokulup gidiyorsun. Onun âkıbetinin hüsrân olduğunu göremiyorsun.

Berikiyse hayır taraflarına gittiği için Allah-u Teâlâ'nın yardımına da uğruyor. Allah-u Teâlâ'nın yardımına uğrayınca, bakıyor ki işin âkıbeti fena!

“—Akıbeti nasıl fena?”

Bir kere Allah'tan uzaklık var, bu yeter! Allah'tan uzak olabilmek felaketi insana yeter. Cehennem felaketi ikinci mertebe...

Onun için bu kuvvet sende ne zaman teşekkül eder, tahakkuk eder, tebeyyün ederse, o zaman sen sahib-i hayâsın. Bu küçüklükten başlayan, küçük yaştan başlayan bir terbiyenin neticesidir. Daha küçük yaşta ona hayrı ve şerri telkin ediyorsun:

“—Bu hayırdır evladım, işle. Bu da şerdir, sakın ha, akıbeti fenadır...”

Çocuk bunun üzerine yetişiyor. Çünkü, çocukluk devresindeyken insan iyiyle kötüyü seçemez. Seçemediği için onun başındaki telkinci ona nasıl telkin yaparsa, çocuk o telkinin esiri olacaktır. Ona küçük yaşındayken:

“—Bu hayırdır evladım. Şunu yaparsan böyle mükâfâtlara mazhar olacaksın, akıbetin de böyle güzel olur. Bunları yaparsan akıbetin çok kötü olur, bunun arkasında çok büyük zararlar vardır.” diyerek, daha küçük yaştayken çocuğun kafasını doldurursun.

Kafayı yıkamak, beyin yıkamak diyorlar ya, bu beyin yıkamak işte böyle telkinler neticesinde oluyor. Bugünkü senin Darwin diye ortaya

sürdüğün, bu yıkanmanın neticesinde yetişmiş bir gençtir. Hiçbir kabahati yoktu belki, senin gibi benim gibi bir çocuktuk. Fakat telkin edenler, telkinciler bu telkinle onu yetiştirmişler.

O telkinle onun yetiştiği gibi, İslâmî bir telkinle de İslâm insanının yetişmesi lâzım. O küfür yolunda canını feda etmekten zerre kadar kaçınmıyor, işte biliyor ki akıbeti ölüm artık. O an da bile kendini müdafaa etmeye çalışıyor artık.

Neden? Aldığı telkinin tesiri altında! Bu müslümanda olması gerekirken, müslüman maalesef bunu yapamıyor. Niçin? Hüdâ-i nâbit dediğimiz kendi kendini yetişişin bir neticesi.

Bunu şöyle belirtiyorlar:

İnsanın eğitimi bir sabrın neticesidir. Sabrı Cenâb-ı Hak hayvanâta vermemiştir. Hayvanda sabır yoktur. Hayvan nâkıstır. Daima şehvetinin esiridir. Şehveti nasıl istiyorsa öyle yaşar, yer içer. Her hareketini istediği şekilde yapmakta serbesttir. Günahla sevapla alakası yok. Çünkü hayvan olarak yaratılmış.

Meleklerde de sabır yoktur. Çünkü melekler kâmilidir. Onlara da şehvet verilmemiştir ki onları kötü yollara sevk etsin. Kendilerini fenalıklara sevk edecek bir nefis olmadığı için sabra ihtiyaçları yok. Sabır insanı hayvanlık derekesinden meleklik derecesine yükselten bir meleke...

Nasıl olacak? Küçüklükten beri alacağın telkinlerle olacak.

Yaşımız geldi elliye, altmışa, aklımız da başımıza geldi.

“Aaa! Yolumuz yanlış yahu... Çevirelim bu yolu İslâm'ın dediği yollara!”

İyi ama kart ağacı artık nasıl eğebilirsin?

O, küçüklükten beri hangi huy ve âdet ile yetiştiyse o huyun, âdetin esiri olarak ölecek. Dedelerimiz diyor ya;

“—Kötü huyları teneşir temizler! Bir günah bir kere yerleşti mi, onu ancak teneşir temizler.”

Buna iki tane çare var, demişler. Birisi uzlet yolu, birisi de bu gibi menhiyat yerlerden uzak kalmak. Tabii bu insan çalışacak, yiyecek içecek içtimaî hayatının da idâmesine, çoluk çocuklarının yetişmesine muvazzaf. Bunlar beşeriyetle olacak, cemiyetin işidir. Cemiyetin içine girdiği vakit cemiyet ne haldeyse o adam o hâl ile yaşayacak. Bulunduğu cemiyetin hâliyle hâllenecek. Binâenaleyh bakıyorsun ki orada bu iş olmadı. Ne yapalım? Uzlet hâline çekilelim, kenara çekilelim, cemiyete karışmayalım.

Bu da olur mu? Bunu da yapamayız. Bugünkü beşeri ihtiyaçlarımız buna da imkân vermez. Ne kadar servetimiz çok olsa da evden dışarı çıkmayıp da evde pencerelerimizi kapayıp otursak buna da ruhumuz razı olmaz, o da feryad eder. Bunun için küçüklük devresinden itibaren yetişirse o zaten sana meleke olmuştur. Meleke olduğu için artık seni yormaz ve korkutmaz. Müdafaanı da yaparsın icabında, kahramanlığını da gösterirsin.

Cenâb-ı Hak bize, kadına da erkeğe de diyor ki:

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا
فُرُوجَهُمْ

(النور: ۳۰)

(Kul li'l-mü'minîne yeguddù min ebsàrihim ve yahfezù fûrûcehüm) “Mü'min erkeklere söyle, gözlerini harama bakmaktan sakınsınlar ve mahrem yerlerini, ırzlarını korusunlar!” (Nur, 24/30)

Kadınlara da diyor:

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ
فُرُوجَهُنَّ

(النور: ۳۱)

(Kul li'l-mü'minâti yagdudne min ebsàrihinne ve yahfazne fûrûcehünne) “Mü'min kadınlara da söyle, gözlerini harama bakmaktan sakınsınlar ve mahrem yerlerini, ırzlarını korusunlar!” (Nur, 24/31)

“–Bakma!” diyor, niçin?

Bakmak, bilâhare temasa sebep olur. Erkekler bakış suretiyle zevklenirler. Bakmak suretiyle herhangi bir güzelin, manzaranın hayranı olur, baka baka ondan zevk duyar. O zevkin esiri olarak, bilahare o sevdiği şeyle de temasa düşer. Binâen aleyh o bakış, büyük günahlara düşmesine müncer olur.

Ona bakmamak için Allah bize “Gözünüzü yumun!” diyor.

Bakmayın bakalım!

Hadi ben bakmam çünkü yaşım başım olmuş yetmiş, seksen... 20-25-30 yaşındaki, 40 yaşındaki bir delikanlıya “Sen buna bakma!” dediğimiz vakit “Hoca, ne diyorsun?” der. Çünkü o hayata alışmamış. Bunun günah olduğunu, akıbetinin zarar olduğunu göremiyor. Göremeyince, kendisini bakmaktan mahrum edene;

“—Sen benim hürriyetime mâni oluyorsun!” diyor.

Akıbetini göremiyor ve bilemiyor. İşte buna da hayâsızlık diyorlar. Akıbetini görmek, o tehlikeden kendini korumak hayânın bir neticesi oluyor. Allah cümlemizi affetsin...

Bunu on bölüm olarak yapmış, hayâ on bölüm. Dokuzunu kadına vermiş, bir tanesi erkek için! Eğer erkeklerde 10 hayâ, kadında da bir hayâ olsaydı, kadınların önüne geçmenin imkânı olmazdı. Yaptıkları şehevanî hareketleri önlemenin imkânı olmazdı. Ona hayânın dokuzunu vermiş, dokuzunu verdiği halde bugün yine zabtetmenin imkânını bulamıyoruz.

Bizde bir tane, bir taneyle beraber yine bugün acz hâlindeyiz. Binâen aleyh, her an için Allah-u Teâlâ’ya yalvarıp yakarıp yardımına muhtaç olduğumuzu kendisine arz ederek;

“—Aman yâ Rabbi! Bizi hıfz u himâyenden zerre kadar ayırma! Bizi kendi kendimize bıraktığın takdirde biz helâk oluruz.” demek durumundayız.

Aklımız idrak ettikçe, bu haller ona yalvarmaya vesile olur. Bu işi kim yapabilirse o kimse bahtiyardır.

Bir hikâyeye vardır:

Rabia-ı Adeviyye diye meşhur bir hanım var. Bir de Hasan-ı Basrî denilen o devrin büyük bir alimi var. Bu alim adam, bu Hasan-ı Basrî denilen zât Rabia-ı Adeviyye ile nikâhlanmak istemiş. Mutasavvıfe, mütedeyyine bir hanım. Tabii alim adam da böyle birisiyle evlenmeyi arzu etmiş.

“—Allah’ın emriyle seninle evlenmek isterim!” demiş.

Rabia-ı Adeviyye haber yollamış:

“—Ben dokuz köpeği bir kazığa bağladım da evlenmeyi istemiyorum. Sen bir köpeği dokuz kazığa bağlamadın mı?” demiş.

Onu misal getiriyor:

“—Bende dokuz tane nefis var. O dokuz nefsi yeniyorum, sabrediyorum. Sen bir nefsinde buna hâkim olamıyorsun!” diyerek evlenmek istemediğini kendisine izhâr etmiş.

Bugün hayâ çok büyük bir nimettir. Onun için diyor ki:

“—Hayâ imandandır. Sahib-i hayâ, sahib-i imandır.”

b. Hayâ ile İman Kardeşir

Taberânî, Abdullah ibn-i Abbas'tan; İbn-i Asâkir, Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:²

الْحَيَاءُ وَالْإِيمَانُ مَقْرُونَانِ فِي قَرْنٍ وَاحِدٍ فَإِذَا

سَلَبَ أَحَدُهُمَا تَبِعَهُ الْآخَرُ

(طس. عن ابن عباس؛ كر. عن أنس)

RE. 204/10 (*El-hayâü ve'l-îmânü makrûnâni fi karnin vâhidin, feizâ sülibe ehadühümâ, tebiahü'l-âhiru.*)

(*El-hayâü ve'l-îmânü makrûnâni fi karnin vâhidin*) “Haya ile iman bir karın kardeşidir. İmanın olduğu yerde hayâ vardır, hayânın olduğu yerde iman vardır. (*Feizâ sülibe ehadühümâ, tebiahü'l-âhiru*) Birisi gitti mi, peşinden öbürü de gider.”

Şimdi böyle şeriata aykırı bir insana;

“—Hayâsız!” desen, kızar.

“—Ben hayâsız mıyım?” der.

Hayâ nedir? Utanma duygusu... Asıl utanmanın Allah'tan olması lâzım!

Allah-u Teâlâ'nın rzasına muğayir hareketlerin hepsi hayâsızlığın neticesidir.

² Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.174. no:8313; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.75; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVI, 7; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Allah-u Teâlâ'nın rızasına muğayir ne kadar hareket varsa hepsi hayâsızlığın neticesidir. Hayâ büyük bir nimettir. Nasıl ki iman insanları haramlardan günahlardan men ederse, hayâ da tıpkı böyledir işte. İnsanları Allahu Teâlâ'nın yasaklarından men eder. Der ki;

“—Bak seni yaratan, sana envai çeşit nimetleri veren; gözü veren, kulağı veren, kuvveti veren, kudreti veren, hissi veren, tefekkürü veren, ruhu veren kudretin sahibi olan Hz. Allah'ın kulusun sen. Onun kulu olduğun için Onun emirlerini dinlemek mecburiyetindesin kul isen. Kulluğunu inkâr edemezsin, ‘Ben kul değilim.’ diyemezsin, çünkü kulsun.”

Kendine hâkim değilsin. Azrail AS geldiği vakitte kim mâni oluyor? İşte ufacık bir mikrobun hakkından da gelemiyoruz. Gelemiyoruz, apaçık meydanda. Demek ki sen bir acizsin ve kulsun. Kimin kulusun? Allah-u Teâlâ'nın kulusun!

Öyleyse Allah-u Teâlâ'nın emirlerine, ve hangi emiri olursa olsun, muhalefet etmeğin hayâsızlığın alâmeti. Çünkü ekmeği veren sana o, suyu veren o...

Hayâ ile iman ana rahmindeki ikiz çocuklar gibidir, ikizdirler. Bu ikisinden birisi alınınca, meselâ hayâ alındıysa, arkasına iman takılır; ‘Ben senin yanındayım.’ der, yine ona gider. İman alındıysa hayâ da der ki; ‘Ben de senin yanındayım.’ Bu da gider.”

Hayâsız olan, imansız demek değildir de “Kemâl-i iman kendisinde yok.” demektir. İman-ı kâmil kendisinde mevcut değildir. İmanın adı var.

c. Hayâ Zinettir

Hakîm-i Tirmizî, Câbir ibn-i Abdullah RA'dan rivayet etmiş.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

الْحَيَاءُ زِينَةٌ وَالتَّقَى كَرَمٌ وَخَيْرُ الْمَرَكَبِ الصَّبْرُ
وَانتِظَارُ الْفَرَجِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى عِبَادَةٌ
(حكيم عن جابر)

RE. 204/11 (*El-hayâü zînetün, ve't-tükà keremün, ve hayru'l-merâkibü's-sabru, ve'ntizârü'l-fereci mina'llâhi teâlâ ibâdetün.*)

(*El-hayâü zînetün*) “Hayâ zinettir. (*Ve't-tükà keremün*) Takvâ da keremdir. (*Hayru'l-merâkibü's-sabru*) En hayırlı binek sabırdır. (*Ve'ntizârü'l-fereci mina'llâhi teâlâ ibâdetün*) Sıkıntıdan, musibetten kurtuluşu Allah'tan beklemek ibadettir.”

Bir insanda esvab olmasa, ondan ürkülür, kaçılır. Ben soyunsam şimdi herkes, hepiniz kaçarsınız. Başkası soyunsa döversiniz. Utanmak, bu üstümüzdeki elbise gibidir. Bizim ziynetimizdir, bizim edebimizdir. Koruyor, üstümüzü örtüyor. Cemiyet içerisinde büyük, lüzumlu bir şeydir. Bu hayâ da böyledir, insanın ziynetidir.

Takvâ, günahlardan sakınmak, korunmak bir keremdir.

³ Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usül*, c.II, s.220: Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

En hayırlı binek sabırdır. Sabrın olursa bahtiyarsın, sabrın yoksa onu alalım diyeceğiz ama, bunun satılan yeri yok. O, işte küçük yaştan itibaren alınmaya başlayarak, meleke olarak kendisine mâl olan bir şey. Bu meleke sende hâsıl olmadıysa bilâhare onu kazanmak çok mu zor, çok zordur.

Onun için Peygamber SAS'ın hayatına dikkat edin. Onun hayatı daha doğuştan itibaren tertemizdir. Öyle olduğu halde bile bütün ömründe her zaman itikâflar yapmak suretiyle, uzletler yapmak, halvetlere girmek suretiyle daima bize riyazeti tavsiye etmiştir. Riyazeti devamlıdır.

Bu sabah bize bir misafir geldi. Biz de yemek üzerindeydik. Misafir var diyerek sofraya envâi çeşit bir şeyler koymuşlar. Gelen misafir güzel bir sohbet ediyor. O anlattı.

Nakşibend Hazretleri demiş ki:

“—Bir sofraya ki, üç kaptan fazla yemek olur o sofrada, firavunların sofrasına benzer.” demiş Sofrada da üç beş çeşit var.

Bunu hep büyükler zaten böyle demişler. Olmadığı zaman, sofrada yemek bulunmadığı zaman veya azlıkla bulunduğu zaman;

“—Bugün de soframız Peygamber SAS'ın sofrasına benziyor.” diyerek sevinmişlerdir.

Çünkü kanaat, peygamber huyudur, peygamber sıfatıdır.

Peygamberimiz SAS sanki evinde bir şeyi yok muydu da böyle riyazet yapıyordu, kendisine borç ediyordu?

Her şey elindeydi ama bize nümune olarak;

“—Siz de benim gibi olun, öyle iştahla yapmayın, kendinizi besleyip de azgın hâle getirmeyin!” demek istiyordu.

Şimdi sabır dediği zaman, ne kadar müşkül bir iş.

Şehvet denilen kuvvet, insanda yemenin içmenin neticesinde olur. Yedikçe içtikçe, şehvet insanda tabiatıyla kabarır. Kabardıktan sonra bunu önlemek, ancak imanın verdiği kuvvetle mümkündür. İman da hayâ ile, güzel ahlâkla beslendiği takdirde hiçbir kuvvete ve şehvete boyun bükmez. Ama buna peygamberlik kuvveti ve evliyâlık kuvveti lazım. Öyle senin benim işim değil o.

Şehvet kabardıktan sonra, fırsat eldeyken onu önleyecek. “—Allah görüyor canım!”

Allah’ın gördüğünü herkes biliyor. Kes bakayım o dakikada nefsinin önünü, kesebiliyor musun? İmkânı yok! Şahlanmış bir kere! İstedliğini yapacak.

“—Allah görüyor, günahsız melekler de defterine yazacak canım bunu, bu hayâsızlığı utanmazlığı yapma!”

Yok dinlemez. Yani sen bugün bu insanların bu günah vadilerinde sürüklendiği dakikada, hiçbir

şey bilmiyor mu zannediyorsun? Hiçbir şey bilmiyorlar mı? Hepsi bizi okutacak derecede hocadır. Bunların hepsi bizi okuturlar yani. Biliyor ama hepsi bunun esiri olmuştur. O esaret altında bunun hepsini yapacak. Allah kusurlarımızı affetsin...

Onun için bu sabır denilen kuvveti önlemek için, şehveti kesmek lazım. Şehveti nasıl kesersin? Yemeyeceksin, az yiyeceksin, oruç tutacaksın.

Efendimiz delikanlılara diyor ki:

“—Evlenin, ama evlenmeye gücünüz yetmiyorsa oruç tutunuz.”

Çünkü evlenmediğiniz takdirde o şehvet denilen kuvveti başka türlü önleyemezsiniz, yenemezsiniz, günahlara girersiniz.

O zaman ne yapın?

Oruç tutun da bir dereceye kadar nefsinize hâkim olun. Fakat bugünün insanını oruca getir bakalım. Az yemeye sevk et bakalım. Bin bir dereden su getirir; “Aman kansız kalırız, cansız kalırız...” der. Çeşitli hastalıklara müptela oluruz korkusuyla bir kap yetmiyor, iki yetmiyor, üç yetmiyor, dört de yetmiyor, beş de yetmiyor... Paralar da tabiatıyla hiç yetmiyor.

Niçin? O şehvetin esiri olduğumuzdan dolayı!

En hayırlı binek sabırdır.

Otomobilin iyisi değil, atın iyisi değil, evin iyisi değil; en iyi merkep sabır. Senin evinden de iyi, apartmanından da iyi, en iyi arabalarından da

iyi. Hepsinden iyi. O sabır sende varsa, rahatsın. O sabır sende yoksa, bütün memleket, dünya senin olsa yine kıymeti yok.

Sıkıntıdan kurtuluşu Allah'tan beklemek ibadettir.

İnsanlar daima sıkıntılara düşer. Beşeriyetin iktizası... Denizin dalgası nasıl birbirini kovalıyorsa, dünyanın felâketleri, iptilâları da Âdem Babamız'dan beri mütemadiyen böyle kıyamete kadar birbirini kovalayıp gidecektir.

Bundan kurtulmanın çaresi nedir?

Allah'a yalvarmak.

“—Allah'ın rahmeti bol! Bundan bizi kurtarır diyerek ümit beslemek, kurtarır inşallah!” diye bir ümide düşmek de bir ibadettir.

Bazı insanlar, Allah esirgesin, iflas ediyorlar. Parası yok. Yangın oluyor, sel götürüyor, zelzele oluyor... Bir varlıktan yokluğa düşüyor. Düşüverince ye'se kapılıyor. Ye'se kapılınca intihara kadar gidiyor.

Bu neden? Allah'tan ümidini kesiyor. Ümidi yok artık. İstiyor ki o dakikada istediklerinin hepsi olsun. Olmayınca, Allah esirgeye intiharlara kadar gidiyor. Binâen aleyh ümitlenmek de bir ibadettir. Bu gibi ümitsizliklere düşmeyin!

Cenâb-ı Hak Kur'ân-ı Kerîm'inde yetmiş küsur yerde sabırdan bahsediyor.

إِنَّمَا يُوفَى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ

(الزمر: ١٠)

(*Innemâ yüveffe's-sâbirûne ecrâhüm bigayri hisâb*) “Herkes mükâfatları sayıyla ölçüle verilirken, sabredenlere mükâfatları ölçüye sığmayacak kadar, tarif edilmeyecek kadar çok verilir.” (Zümer, 39/10) buyuruyor.

Her ibadetin bir hududu var. 10 sevap, 50 sevap, 100 sevap, 500 sevap, 1000 sevap. Hududu var. Mesela Mekke’de kılırsanız yüz bin sevap, Medine’de kılırsanız bin sevap, Kudüs’te kılırsanız beş yüz sevap; hudutlu. Ama sabrın mukabilindeki ecrin hududu yok, bi-gayri hisâb.

Bi-gayri hisâb denince artık Allah-u Teâlâ’nın ne kadar vereceğini aklımızın ermeyeceği bir hudut demek, bir rakam demek.

İkinci bir şey de hesapsız bir ecir verirken Allah-u Teâlâ, “Ben sabredenlerle beraberim.” diyor.

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

(البقرة: ١٥٣)

(*Inna'llâhe mea's-sâbirîn*) “Muhakkak ki Allah sabredenlerle beraberdir, sabredeninin yanındadır.” (Bakara, 2/153)

Allah sabreden kuluyla beraberdir. Hepsiyedir, her zaman bizimle beraberdir. Burada da sabredenleri tahdit edişi; sabredenlere yardımcı diğerlerine benzemez. Sabredenlere yardımcı çok olur, güzel olur.

Onun için, sabır büyük bir nimettir. Çocukları buna küçük yaştan kendimizle beraber alıştırmak lazım.

Burada çok dikkati çekilmesi lâzım diğer bir şey, yeme içme bakımından kanaate alışmış bir insan, her zaman rahattır. Ama ya zamanın iktizasıyla, ya yaşadıklarının iktizasıyla buna alıştırılmıştır. Binâen aleyh darlık gelmiş dünyaya, onda hiçbir şey olmaz. Çünkü kanaate alışmıştır. Fakat öteki çok istediği gibi yemeğe alışmış bir insan, sıkıntıya düştü mü, darlığa düştü mü, feryâd u figânı koparır.

Niçin? Alışmamış, sabır yok. Bu sabırsızlığın alâmetidir. Her şeyde böyledir. Allah esirgeye, insanlar çeşitli iptilâlara uğruyorlar. Mesela şu depremler de bize gösteriyor ki, bazı insanların çoluğu çocuğu gidiyor, anası gidiyor, babası gidiyor... Ev gidiyor, bark gidiyor. Birçok felaketler musibetler başına geliyor. Bu musibetlere tahammül kolay bir şey değil.

Bazı iptilalar da vardır ki çok ağır ve acıdır. Bu ağır ve acı olan iptilalara sabır, tahammül kolay bir şey değildir. Ancak Allah'a imanı kuvvetli ve küçüklükten beri bu sabırlara alışan insanlar için sabır korur, felaketler ona acı tesir yapmaz. "Alemler gelen şeyler düğün bayramdır." der.

Şimdi bu zelzele kıyametin bir nümunesidir. Allah-u Teâlâ mütemadiyen bize bunu çeşitli vasıtalarla telkin edip gösteriyor. İşte bak kıyamet koptu. Nasıl olacak? İşte orada o kıyamet koptu. Orada bin hane, beş bin hane bir anda yok oldu gitti. Kıyametleri koptu.

Fertlerin de kıyameti kopar. Ne zaman kendilerine ölüm gelir, ölüm geldi mi kıyamet kıyamettir. Onun kıyameti koptu. Koptu kıyamet.

"—Canım dünya duruyor ya..."

Alem için başkaları için duran dünyaya sen kulak asma, senin dünyan gitti elinden! Senin dünyan gitti, güneşin söndü, yıldızların söndü, hayatın söndü, her şeyin söndü. Senin kıyametin koştur artık. Bu dünyada güneş duruyormuş, sana ne? Dünya, yıldızlar duruyormuş, her şeyler yerindeymiş, sana ne? Senin elin hepsinden çekildi, gittin! Koştur kıyametin senin!

Bu küçük kıyametin koşturğu gibi, senin bir de büyük kıyametin kopacaktır. Küçük kıyametin gözünün önünde, inanmamazlık yapamıyorsun. Fakat işte bu küçük kıyamet; sana büyüğünün de olacağını haber veriyor:

وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادَى كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ

(الأنعام: ٩٤)

(*Ve lekad furâdâ kemâ haleknâhüm evvele merretin.*) “Andolsun, sizi ilk defa yarattığımız gibi, teker teker bize geleceksiniz.” (En’am, 6/94)

Tek tek bugün gidiyorsunuz, zamanı gelince, herkes sırası geldikçe gidiyor. Bir gün de hep birden Cenâb-ı Hakk’ın huzuruna toplanacağız. Sen zannetme ki bu giden gitti.

وَإِنْ كُلُّ لَمَمًا جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ

(يس: ٣٢)

(*Ve in küllün lemmâ cemîun ledeynâ muhdarûn.*) “Onların hepsi de mutlaka toplanıp hesap için huzurumuza çıkarılacaklardır.” (Yâsin, 36/32)

Nasıl Yâsîn'de, hepimizin huzûr-ı Rabbü'l-âlemîn'de toplanacağımızı, büyük kıyametin kopacağını bize haber veriyor. Onun için Cenâb-ı Hak, "Yâsîn'i çok okuyun!" buyuruyor.

Ona göre bu kıyamet kopacaksa ne olacak? Aziz kardeşim, büyük kıyamet ya da küçüğü koparsa ne olacak?

Şimdi biz hayâdan sabırdan bahsettik. Bizim bir içimiz var, iç alemimiz. Bu iç âlemde iki tane meleşimiz var dedik. Buna *kirâmen kâtibîn* diyorlar. Bunlar bizden hiç ayrılmazlar. Yaptığımız iyilik veya kötülüğü yazarlar. İyilik sağ taraftaki, kötülük soldaki melek tarafından gönül defterine yazılır.

Sen bu defteri senin okuduğun mektep defterine benzetme! Gönül defterine yazılır, gönül defterinde dürülür saklanır. Buna melekût âlemi diyorlar. Bu âlem gibi değil bu. Binâen aleyh bir insana bu iki defa arz olunur. Birisi küçük kıyametinin koptuğu gün defterini eline verirler:

"—Oku! Bak senin hayatın bundan ibaret idi. Yaptığın senin bu... Yaptın yapacağını! İmtihan âleminde kazandığın yer işte bu!" derler.

Bakıyorsun ki felaket! O zaman bir yüz buruşması, bir yüz kararması, kötü bir hâl ile kapanıp gidiyor defter.

Aziz kardeş! Elimizde bugün teybimiz var. Bak buraya koymuşlar, buraya bu banda seslerimizi alıyor, saklıyor. İşte bu gönül defteri denilen

şeye de bütün harekâtımız teybe geçtiği gibi geçiyor. Bunu inkâr edecek hiçbir hâlimiz yok.

Binâen aleyh gönlün kararması demek; kötülükler geçe geçe artık o defter, o gönül kararmış, hayrı şerri seçemez hâle gelmiş demek. Artık ne tarafa çekersen, adam o tarafa gidiyor. Tabiatıyla buna insanlık demezler.

d. Hayâ ve Hayâsızlık

Taberânî ve Beyhakî, İmran ibn-i Husayn RA'dan; Ahmed ibn- i Hanbel, Tirmizî ve İbn-i Hibbân, Ebû Hüreyre RA'dan rivayet etmişler.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

الْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ وَالْإِيمَانُ فِي الْجَنَّةِ وَالْبَدَاءُ
مِنَ الْجَفَاءِ وَالْجَفَاءُ فِي النَّارِ

طب. هب. عن عمران؛ حم. ت. حسن صحيح، حب. ك. هب. عن أبي هريرة؛ خ، في الأدب، ه. طب. ك. عن أبي كره الشيرازي؛ ط. عن عمران وأبي بكره معا

⁴ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVIII, s.178, no:409; Heysemî, *Mecmaü'z- Zevâid*, c.VIII, s.58, no:12706; Umran ibn-i Husayn RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.222, no:4174; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.10, no:5704; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.421, no:2874; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VII, s.216, no:2706; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.338, no:2164; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.60; Ebû Bekre RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.294, no:1932; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.501, no:10519; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.372; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.373, no:608; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.397, no:7946; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VIII, s.335, no:25854; Hennâd, *Zühhd*, c.II, s.626, no:1351; Deylemî, *Müsnedü'l- Firdevs*, c.II, s.150, no:2762; Heysemî, *Mecmaü'z- Zevâid*, c.I, s.271, no:317; Ebû Hüreyre RA'dan.

RE. 204/12 (*El-hayâü mine'l-îmâni, ve'l-îmânü fi'l-cenneti; ve'l- bezâü mine'l-cefâü, ve'l-cefâü fi'n-nâri.*)

Bakın ne güzel!

(*El-hayâü mine'l-îmâni*) “Hayâ imandandır, (*ve'l-îmânü fi'l- cenneti*) iman da Cennettedir. (*Ve'l-bezâü mine'l-cefâü*) Hayâsızlık, yüzüzlük de cefadandır, (*ve'l-cefâü fi'n-nâri*) onun yeri de Cehennemdedir.”

Hayâ iyi ama, hayâsızlık yaparsak ne olacak?

Hayâsızlık yaptığımız takdirde, imandan da mahrum olacağız. İmandan mahrum olunca, iman cennete gidecekti, imansızın yeri tabii ki cehennem olur.

Binâen aleyh, ahlâk-ı hamîdeler insanı Cennete doğru çekip götüren bir katardır. Hiç birisini ihmal etme! Bunların hepsi de birbirine kilitlenmiş bir şekildedir. Bazı insan onu görmez. Bazı adam çok musalli olur, bazısı çok oruçlu olur. Yalnız bir iki sıfatla olmaz o iş.

Biz görüyoruz, bugün önümüzde makineler var. Birbirine bağlanmış birçok çarkları var. Onlar içinden bir tanesi kırılırsa makine çalışmıyor. Tayyareyi ele alalım. Kaç tane parçası var; onun bir tanesi kırıldı mıydı, gökteyse yere aşağıya düşüyor, aşağıdaysa yukarıya çıkamıyor.

Niçin? Ufak-büyük parçasından bir tanesi kırılmış. Binâen aleyh insanlık icabı olan ahlâk-ı hamîdelerin bazılarının yok olması,

kötü ahlâkların mevcut olması insanı kemâlden mahrum eder, uzak kılar. Onun için yalnız namaz kılıyoruz diye, oruç tutuyoruz diye, çok para veriyoruz diye olmaz. İslâm'ın istediği insan olmak lazım!

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁵

الْمُؤْمِنُونَ كَرَجُلٍ وَاحِدٍ

(حم.م. عن نعمان بن بشير)

(*El-mü'minûne keracülinvâhidin*) “Müslümanlar, mü'minler bir adam gibidir; iki değildir.”

Biz niçin *racülün vâhid* olamıyoruz?

Peygamber SAS demiş, Allah da diyor; fakat biz bir türlü bir *racülün vâhid* olamıyoruz. Bir cami cemaatiyiz. Bir caminin cemaatinde birbirleriyle yine istenilen sıfatta bir sevgi, bir bağlantı, bir kaynaşma yok. Herkes bir tarafa!

Hayâ imandandır, imanın yeri de cennettir. Hayânın zıttı *bezâ*, hayasızlık, yüzsüzlük cefadandır. Cefanın da yeri cehennemdir. İmanın yeri cennet olduğu gibi, cefanın da yeri cehennem olduğu beyan buyrulmuş.

İnsanları Allah-u Teâlâ'yı bilmeye ve Allah-u Teâlâ'nın Rasûlü'nü bilip, ona itaat etmeye sevk eden âmil kuvvet, hayâ ve emsalidir. Bu seni Allah'a doğru sevk eder. Senin başkası tarafından boynuna ip takıp da çekseler, imkânı yok olmaz bu iş... O içeriden gelecek kuvve-i kudsiyeye bağlı. Bu da imanın kuvvetine bağlı.

⁵ Müslim, *Sahîh*, c.XII, s.469, no:4686; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.271, no:18417; Nu'man ibn-i Beşîr RA'dan.

Allah-u Teâlâ'nın verdiği iki kuvvetten herhangi kuvvetin yardımcısıysan neticede o olur. Allah'ın askeri olan meleklerin yardımcısıysan, hayrı görürsün. Orada Allah-u Teâlâ'nın yardımı sana yetişir. Allah'ın yolunu bırakıp da şeytanın davetine icabet edersen, bu sefer sen de şeytanın esiri olarak dünyada da ahirette de harap olup gidersin.

Melek kulağa sesleniyor; "Bu iyidir, bu kötüdür. Kötüyü yapma, iyiyi yap!" diyor. Şimdi insan hasta oluyor ya bazen, sıhhati bozuluyor. Sıhhati bozulduğu zaman, bazen kulakları duymaz oluyor insanın. Bazen gözler de kör oluyor. Bu hastalıklar bazen tedavi kabul ediyor, bazen etmiyor.

Bu gönül de böyledir. Hasta oldun muydu, kulakları tıkanır. Ondan sonra melek ne derse desin, top patlasa para etmez. Günahları işlemenin neticesi kalp öyle bir hasta oluyor ki, kulaklar duymaz hale geliyor. O meleğin söylediği kulağa gönül kulağı derler. Gönül de günahları işlemekle hasta olmuştur. O hasta olduğundan dolayı, o meleğin sözünü duyacak kudreti kalmamıştır. Kudreti kalmayınca gözün de görececek hali kalmamıştır. Artık o düştüğü badireden Allah kurtarsın onu da bizi de...

Onun için günahlar o kadar büyük bir felakettir ki bu gönlü işe yaramaz hale getiriyor. Hastalıklar vücutları nasıl işe yaramaz hale getiriyorsa, günahlar da gönlü bu hale getiriyor. Onun için o günahlardan ejderhadan kaçır gibi, aslandan kaçır gibi kaçmak; Allah'ın rahmetine iltica edip, sığınıp:

“—Yâ Rabbi! Sen bize bu günahları yaptırtma ve bizi hayırlar üzerinde daim eyle!” diyerek hayırlı dualar etmeyi Cenâb-ı Hak cümlemize nasib etsin...

Şunu da arz edeyim:

Bugün bize biraz kiraz getirmişler. Getiren kardeş dedi ki:

“—Hocaefendi, şu kiraz ya; bunun bir olmuşu var bir de hamı var. Hamı olsa hiç işe yaramaz, getirmem de size... Getirsem de dökersiniz tabii çöp diye. Matlub onun kemâlidir. Bir kirazın kemâli matlub olur da eşref-i mahlûkat olan insan hayvanlar derecesine düşsün, olur mu hiç?”

Onun için Allah hepimizi affetsin... Tevfikât-ı samedâniyesine mazhar etsin... Çoluk çocuğumuzu da, kendimizi de Allah'ın istediği, Peygamber'in istediği gibi tam, kâmil ve olgun bir müslüman olabilmenin devlet ve şerefine nâil etsin...

Li'llâhi'l-fâtihah!

Mehmet Zahid Kotku

13. 06. 1971 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

